

Особливості використання методики Л.В.Шелестової у процесі навчання читання дітей дошкільного віку

Особливості розвитку мовлення у дітей дошкільного віку

У дітей-дошкільників, в порівнянні з дітьми раннього віку, розширюється коло спілкування, що, звичайно ж, потребує від дитини оволодіння різними засобами спілкування. Розвиток мови дітей 2-3 років зводиться до збагачення словникового запасу, малята вчать слова, роблять спроби складати слова у словосполучення і цілі речення. Розвиток мови дітей 3-4 років ознаменований розвитком діалогічної та монологічної мови. Малюки вчаться вести діалог з дорослими і однолітками, розвивають навички ведення монологу.

Етапи розвитку мовлення у дітей молодшого віку

У розвитку зв'язного мовлення у дошкільників можна виділити деякі закономірності, вони проявляються, насамперед, у поетапності процесу. Умовно в процесі можна виділити декілька етапів. Перший етап – підготовчий, в ході якого відбувається розвиток відділів мовного апарату малюка: центрального відділу – головний мозок дитини, і периферичного – органи слуху і органи, які беруть участь у відтворенні звукового ряду (дихання, голос, артикуляція). Другий етап – розуміння, осмислення мовлення, на основі чого малюк вчиться вимовляти свої перші усвідомлені слова. З розвитком словникового запасу до необхідного мінімуму відбувається перехід до використання словосполучень, фраз. Останній етап – розвиток лексичного запасу у малюка, який тепер вміє використовувати грамотно оформлену монологічне мовлення, чітко і виразно вимовляє різні слова і словосполучення.

Значення дитячого садка у процесі розвитку мовлення дошкільнят

Артикуляційна сторона мовлення формується саме у віці до 6-7 років. Величезне значення в цей період мають заняття з вихователем у дитячому садку, в ході дорослий допомагає малюкам розвинути навички чіткого вимови звуків і слів, з коректним використанням інтонаційних засобів виразності. Педагог вчить дітей вимовляти слова голосно, не поспішаючи, допомагає розвинути фонематичний і дитячий мовний слух. Однак не варто забувати, що дитина багато часу знаходиться поза стінами дитячого навчального закладу: в колі сім'ї, граючи з однолітками і т.п. Саме в процесі спілкування з іншими людьми збагачується словниковий запас дитини. Малюк вчиться правильно вимовляти слова, складати з них речення, висловлювати власну точку зору з того чи іншого приводу.

Особливості розвитку мовлення у дошкільників

Словниковий запас дитини дошкільного віку збільшується величезними темпами за рахунок дієслів, займенників, прикметників, числівників і сполучних слів та інших частин мови. Виключно важливо не тільки розвиток та поповнення словникового запасу дитини, а і здатність дитини паралельно освоювати навички об'єднання слів у грамотні словосполучення і речення. У цьому віці малюки освоюють морфологічну систему мови, діти вивчають у загальних рисах типи відмін і спряжений. Паралельно малюки вчаться складати складні речення, сполучні частини. У цей період дошкільнята починають дуже легко утворювати слова, змінювати їх зміст, шляхом додавання різних суфіксів.

У процесі вивчення рідної мови малюки значну увагу звертають на звукову форму слів. Ступінь розвитку мовлення дітей 3-4 років дозволяє дітям змінювати слова, враховуючи їх вихідну форму. Так, наприклад, використовуючи в мові слово «загін», малюк змінює його по першому відмінюванню, а вимовляючи це слово як «загороджень» – по другому.

До моменту закінчення дошкільного періоду дитина значно осягає систему граматики рідної мови, включаючи найтонші закономірності синтаксичного і морфологічного порядку, що дозволяє йому легко і невимушено спілкуватися в школі.

Терапевтична казка для майбутніх першокласників

Психологічна підготовка до школи має найбільше значення. Дитина може вміти читати, писати та рахувати, але бути не готовою до школи психологічно. То ж, дорогі батьки першокласників, зверніть на це увагу. А ми пропонуємо вашій увазі чудову терапевтичну казочку для майбутніх першокласників, опубліковану на сайті «Дитячий психолог».

Кошеня Максик

Жило-було на світі кошеня Максик. Ви скажете, що так не буває, що кошенят називають Васька або Мурчик, але наше кошеня звали саме Максик. І було воно звичайнісіньким кошеням: любило гратися, бігати, дивитися мультики і не любило лягати спати, прибирати іграшки і доїдати суп до кінця. Як і всі діти, воно поступово зростало, розумнішало і виросло таким розумним, що захотілося йому багато чого довідатися. Дізнатися, чому дме вітер, дізнатися, як працює телефон, дізнатися, чому зірки не гаснуть і куди сонечко спати лягає. І тоді вирішив Максик піти зі свого теплового затишного будинку, щоб бродити по білому світу і шукати Знання.

Довго чи недовго блукало кошеня полями, лісами, але дійшло воно до хатинки на курячих ніжках. І зустріла його там бабуса – чи то Яга, а чи то не Яга. Та це й не дуже важливо. Важливим є те, що вона його не з'їла, а вказала йому дорогу до Знання, та ще й про труднощі цього шляху попередила. І ось що йому розповіла:

– Початок цієї дороги гладкий, рівний і святковий. Квіти, подарунки уздовж неї покладені. Вступаєш на неї і радієш, що весь шлях до Знання можна легко, весело, швидко пробігти. Але не знаєш, що скоро почнуться скелясті і льодові гори, на які дертися щосили доведеться. Гір тих багато, але є серед них три найголовніші, найкрутіші.

І дійсно, дуже важко по ній підніматися, і хочеться все кинути. Так само важко, як важко літери писати або ж читати вчитися. І здається, що ніколи нічого не вийде. Але ти пам'ятай мою підказку: «Якщо важко – будь сміливішим і старайся сильніше», пошепки її промовляй і тоді здолаєш ти цю гору, навчишся справлятися з труднощами і підійдеш до другої гори.

Вона називається «Нудно». І начебто легко по ній підніматися, але так само нудно, як, наприклад, літери у рядку акуратно писати. І так хочеться схопитися з місця, побігти, погратися з ким-небудь, так хочеться все кинути, але ти не кидай, а вивчи мою підказку: «Роботу ти закінчи мерщій, щоб з нудьгою впоратися швидше».

І тоді навчишся ти справлятися з нудьгою і підійдеш до третьої, найкрутішої гори. Дуже важко по ній підніматися і боляче падати. Називається вона «Невдача». Начебто все виходить, але помилки на шляху постійно закрадаються, і невірні стежки самі вибираються.

І все навколо, навіть вітри, сварять тебе за помилки. А сонце так сердиться, що погрожує зайти за хмару. А дерева навколо стежки ніби «двійки» шикуються і шепчуть: «Заслужив ти за помилки твої». Але ти завчи мою підказку: «Коли помилка трапиться, буду я на ній вчитися, буду я на ній вчитися, не засмучуватися». І тоді подолаєш ти і цю гору і станеш Вченим Котом, вченим котом-відмінником.

Подякувало Кошеня добрій бабусі і впевнено пішло дорогою до Знання і Мудрості. Знало воно тепер, що шлях його чекає довгий і не завжди легкий. Але воно обов'язково пройде його до кінця і допоможе іншим кошеняткам, мишеняткам, слоненяткам і всім дітям, яких зустріне на шляху. І будуть тоді його називати не кошеням, а Котом, який багато знає. І буде йому жити тоді радісно і цікаво, тому що дуже цікаво багато знати і дуже радісно знати, як допомагати людям.

Запитання для обговорення після прочитання казки:

- Навіщо кошеняті знадобилося Знання?
- Перерахуйте гори, про які розповідала Яга. В чому сенс кожної з них?
- Тобі доводилося з ними зустрічатися?
- Перерахуйте всі підказки. Що значить кожна з них? Як їх можна використовувати в житті?
- Як ти думаєш, що далі сталося з кошеням?
- Чи згоден ти з тим, що цікаво і радісно багато знати? Якщо так, то чому?

Перед вами – незвичайна книга. Це не буквар і не книжка для читання. Це практичний посібник, за допомогою якого ви легко, без перевантаження навчите дитину читати. Водночас, виконуючи пропоновані в книзі ігрові завдання, ваш малюк буде всебічно розвиватися: розширюватимуться його знання про навколишній світ, розвиватиметься логічне мислення, збагачуватиметься словниковий запас, удосконалюватимуться навички різних видів діяльності (малювання, ліплення, вирізання, конструювання тощо). Ретельно продумана авторська методика надасть можливість малюкам засвоїти ази читання й отримати задоволення та насолоду від виконання різних завдань, доступних і цікавих для дошкільнят.

Методика навчання читання Л.Шелестової «Вчимося читати»

Навчання читанню в ігровій формі в процесі різних видів діяльності на основі складового принципу

Мета: вчити без навантаження читати, сприяти загальному розвитку дитини: інтелекту, мовлення, дрібної моторики, словникового запасу, уявлення про навколишній світ.

Завдання: Засвоїти ази читання, виконуючи пропоновані ігрові завдання, доступні та цікаві дітям (з використанням олівця, ножиць, завдання, що передбачають маніпулювання предметами, з використанням голосу, пересування в просторі, а також поєднання різних видів робіт).

Розширювати знання про навколишній світ, удосконалювати навички різних видів діяльності (малювання, ліплення, вирізання, конструювання тощо), поєднувати логічне та асоціативно образне мислення дитини у сприйнятті нового.

Дотримуватись принципу максимальної різноманітності.

Одна з кращих методик навчання читання дошкільнят, яка протягом 12 років апробується у дошкільних навчальних закладах України, Автором методики є Людмила Шелестова - кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України. Методика передбачає використання спеціального посібника, що виконує подвійну функцію: робочий зошит для дітей і посібник для дорослих з питань організації та методики навчання

Для вивчення однієї букви дітям пропонується 5-6 завдань в логічній послідовності – поступово за певним алгоритмом від простого до складного:

ознайомлення з літерою, знаходження її серед уже відомих;

ознайомлення зі складами, що утворюються за допомогою цієї літери;

відшукування складів з новою літерою серед інших складів;

виділення певних складів у словах в різних позиціях (на початку, в середині та в кінці слова);

складання слів із уже відомих складів, тобто читання слів.

Відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти важливою умовою ефективності дошкільного виховання є єдність виховного процесу з розвитком дитини, що полягає в орієнтації на особистість, на її вікові й індивідуальні особливості, у підтримці пізнавальної сфери. Мовленнєвий розвиток дитини є одним із важливих чинників становлення особистості в дошкільному дитинстві. Рівень розвитку мовлення визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень малюка, його потреб та інтересів, знань, умінь і навичок.

Навчаючи дітей дошкільного віку читання за авторською методикою Л. Шелестової «Розвивальне читання», розвиток малят (інтелектуальний, мовленнєвий, чуттєвої сфери, сенсорики, моторики тощо) поєднується із задоволенням їхніх потреб та інтересів, а отже, викликає позитивні емоції. Перед дітьми не ставиться завдання якнайшвидше оволодіти технікою читання, а завдання вихователя - викликати позитивні емоції, радісний настрій, бажання виконувати ігрові вправи та завдання. Діти виконують пізнавальні завдання, використовуючи різні види діяльності (малювання, ліплення, конструювання, аплікація, співи, танці).

За допомогою навчально-розвивального посібника Л. Шелестової «Вчимося читати» (має гриф «Схвалено Міністерством освіти і науки України») діти легко та із задоволенням навчаються читати. Ігрові вправи зацікавлюють дітей яскравими малюнками, на яких зображені привабливі та кумедні тваринки, метушливі птахи, усміхнені діти та безліч різних кольорових предметів, які захоплюють веселими барвами й казковими сюжетами.

Запропоновані завдання діти виконують природно, невимушено, з цікавістю та бажанням досягти результату. Ігрові ситуації, загадковість сюжету спонукають дитину до дії, вселяють оптимізм, позитивні емоції, впевненість у собі. Вдало підібрані завдання розширюють знання дітей про навколишній світ, розвивають логічне мислення, збагачують активний і пасивний словник малят, розвивають фонематичний слух, мовленнєве дихання, дрібну моторику, пам'ять, увагу. Граючись, діти закріплюють знання про кольори та їх відтінки, предмети побуту, вчаться класифікувати предмети, систематизувати й аналізувати, робити прості узагальнення.

Щоб краще ознайомити дітей із буквами та складами, педагоги долучають їх до виготовлення ігрового матеріалу. Діти з радістю вирізають і наклеюють склади на «рибки», «листочки», «мушлі» тощо. У процесі ігор із буквами та складами діти постійно повторюють їх, конструюють слова, вигадують чистомовки на потрібний склад, підбирають до слів рими, придумують цікаву історію, яка завершується читанням.

Працюючи за цією методикою, педагоги ставлять за мету: викликати у дітей інтерес до читання, використовуючи розвивальні завдання, вправи, ігрові ситуації; ознайомити їх із буквами; навчити читати склади та слова; розширити уявлення про навколишній світ.

У процесі навчання дітей читання вирішуються такі завдання:

створення необхідних умов для проведення поглибленої роботи з навчання читання за авторською методикою Л. Шелестової «Розвивальне читання»;

ознайомлення педагогів із сутністю ігрових дидактичних завдань, вправ, ігрових ситуацій у відповідності з посібником «Вчимося читати»;

розвиток логічного мислення та інтелектуальних здібностей дітей у процесі навчання читання й виконання інтелектуальних завдань, вправ, ігор;

сприяння об'єднанню дітей у колектив у процесі спільної мовленнєвої діяльності;

розвиток мовленнєво-творчих здібностей, формування відповідних умінь і навичок злитого читання;

удосконалення артикуляції звуків та автоматизація їх вимови у складах, словах, фразах;

розвиток фонематичного слуху та фонематичних процесів під час виконання ігрових завдань у процесі корекційної роботи з дітьми.

Оволодіння елементами грамоти передбачає:

ознайомлення дітей із буквами, що позначають голосні звуки;

ознайомлення із літерами, що позначають приголосні звуки;

формування навичок і вмінь утворювати відкриті й закриті склади;

формування навичок і вмінь злитого читання односкладових, двоскладових і трискладових слів;

формування навичок і вмінь старших дошкільників читати словосполучення, речення, короткі тексти.

Програмовий матеріал розподіляється у кожній віковій групі згідно з орієнтовною тематикою занять та зі змістом посібника Л. Шелестової «Вчимося читати» (частина 1). Проводиться 1 заняття на тиждень. Тривалість занять у середній групі – 20-25 хв, у старшій – 25-30 хв.

Структура індивідуальних, групових і корекційних занять ґрунтується на послідовному оволодінні вміннями та навичками, визначається поставленими завданнями і тривалістю дитячої працездатності, зумовленої віковими й індивідуальними особливостями дошкільників. Саме від цього залежить ефективність навчально-пізнавальної діяльності з мовленнєвого розвитку. Організована навчально-пізнавальна діяльність включає серію інтегрованих, комплексних, комбінованих, сюжетних, бінарних занять та ігор-подорожей, мандрівок.

Організація та проведення навчально-пізнавальної діяльності за даною методикою передбачає дотримання принципів доступності, варіативності, новизни, практичності.

Засвоївши зміст навчально-розвивального посібника «Вчимося читати. 1 частина», діти навчаються:

- викладати букви з природного та покладового матеріалу;
- знаходити зображення букв на картках, які знаходяться у різних місцях кімнати;
- знаходити та виділяти названі букви у складах і словах;
- виділяти склади з названою буквою;
- конструювати склади та слова;
- читати склади, слова, речення, короткі тексти.

Окрім того, передбачається вдосконалення правильної звуковимови в дітей.

Дана методика навчання читання базується на принципі «читання по складах» (М.Зайцев, Н.Компанець, О.Федіна та ін.), але водночас вона підпорядкована завдання загального розвитку дитини. Авторська методика «Розвивальне читання» ставить за мету не лише навчання читання дітей дошкільного віку, а й їхній загальний розвиток: інтелектуальний, мовленнєвий, розвиток чуттєвої сфери, сенсорики, моторики, формування позитивної мотивації до пізнання загалом та до процесу читання зокрема. Серед її основних положень такі.

Навчання читання по складах. Відомо, що склад – найменша фонетично закінчена одиниця мовлення. Проте дітям зазвичай буває важко утворити склади з вивчених літер. Тому доцільно навчати малюка називати одразу склад, а не окремі літери, які він містить. Такий підхід допомагає автоматично усунути проблеми переходу від літери до складу.

Проведення занять в ігровій формі. Оскільки гра – природна потреба дошкільнят, основна діяльність, яка викликає в них незмінний інтерес і захоплення, під час занять із малюками пропонуємо різноманітні ігри: «Разом із улюбленою лялькою пошукай літеру А, що заховалася в кімнаті», «Зафарбуй у зелений колір листочки, на яких є склади; літерою Е. Виріж їх і наклеї на намальоване дерево» тощо.

Використання різноманітних видів діяльності. Дітям дошкільного віку властивий інтерес до різноманітних видів діяльності, але при цьому вони не здатні довго зосереджуватися на одному з них. Тому автором розроблено систему завдань для вивчення кожної літери, що передбачає використання різних доступних дітям цього віку видів діяльності: малювання, вирізання, співи, танці, конструювання, виготовлення аплікацій, знаходження предметів у приміщенні, пересування у просторі, рольове перевтілення. Виконання таких ігрових завдань забезпечує роботу різних аналізаторів (зору, слуху, дотику) у поєднанні з руховими діями.

Застосування диференційованого підходу. При навчанні дітей потрібно враховувати психологічні особливості типологічних груп дітей (за ознаками типу нервової діяльності, темпераменту) та їхні індивідуальні особливості, фізичний і психічний стан, уподобання, інтереси, бажання. Доцільним є варіювання кількості завдань, місця та темпу їх виконання залежно від індивідуальних особливостей дитини.

Відповідність змісту завдань пізнавальним запитам дітей. Зміст завдань добирався автором відповідно до чотирьох сфер життєдіяльності дитини, передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні: «Природа», «Культура», «Люди», «Я Сам», що розширює уявлення дітей про навколишній світ.

Використання спеціальної техніки навчання читання. Вивчення кожної літери здійснюється за усталеним алгоритмом:

- ознайомлення з літерою, знаходження її серед відомих;
- ознайомлення зі складами, що утворюються за допомогою цієї літери;
- знаходження складу з новою літерою серед інших складів;
- знаходження складу з новою літерою в словах;
- конструювання слів із нових складів та читання слів.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ:

Авторська методика Л. Шелестової «Розвивальне читання» спрямована не лише на навчання читання, а й на розвиток уявлень про навколишній світ, навичок різних видів

діяльності, логічного мислення, дрібної моторики тощо. Тому звертайте увагу на малюнки, пояснюйте значення слів, якщо вони незрозумілі вашій дитині, виконуйте всі завдання, чергуючи види діяльності тощо.

Виконуйте програму послідовно.

Пам'ятайте: ви та ваша дитина повинні відчувати, що цікаво проводите час.

Проводьте заняття в той період, коли ваша дитина повна сил, добре сприймає матеріал, коли й ви, і ваша дитина маєте добрий настрій. Коли мати чи дитина сердиті або не в гуморі, краще відкладіть заняття.

Під час усього заняття зберігайте веселий настрій.

Закінчайте заняття раніше, ніж ваша дитина сама цього захоче.

У кінці кожного заняття обов'язково похваліть свого малюка. Скажіть йому, як ви пишаєтеся його успіхами та як дуже його любите. При цьому потрібно обов'язково погладити чи поцілувати дитину, тобто висловити свої почуття фізично. Не підкупляйте й не нагороджуйте дитину цукерками, тістечками або чимось подібним.

Головне - не набридати своїй дитині.

Рекомендації колегам

Ознайомлювати дітей із літерами, що позначають голосні звуки, я почала послідовно, по черзі. Для вивчення кожної літери використовувала 5-8 завдань; спочатку - на ознайомлення з літерою, а потім на її знаходження в складах і словах (дитина показує її пальчиком, розфарбовує, підкреслює, обводить, з'єднує необхідні частини складу).

І коли діти стали вільно орієнтуватися в літерах, що позначають голосні звуки, переходила до вивчення літер, що позначають приголосні. Водночас я вчила малят помічати й утворювати з приголосною літерою, що вивчається, відкритий склад. Під час виконання завдань стежила, щоб дитина одразу вголос читала склади.

Якщо дитина вже могла утворити відкриті склади й упевнено їх читати, пропонувала їй читати одно- та двоскладові слова. Якщо в дитини виникали труднощі, допомагала їй прочитати слово, наприклад, вихователь читав перший склад, а дитина - другий.

Використання наочно-образного матеріалу допомагає дітям краще засвоїти абстрактні поняття, вони залюбки відшукують «горішки для білочки», приклеюють «листочки» на намальоване дерево, складають половинки квадратів тощо.

Під час виконання завдань я акцентувала увагу дітей не на вивчення літер і складів, а на конкретному виді діяльності - вирізанні, склеюванні, знаходженні потрібних предметів, карток тощо. А літери й склади засвоюються підсвідомо, без тиску на дитину й її перевантаження.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дошкільне дитинство – важливий етап в житті людини. І величезна відповідальність лежить на працівниках дитячого садка за виховання нашого майбутнього покоління, за розвиток його повноцінної особистості.

Розпочинати навчати дітей читанню за методикою Л.В. Шелестової доцільно з п'яти років. Для кращого засвоєння знань дошкільнятами необхідно постійно зацікавлювати їх, тому основною діяльністю в праці навчання читання дітей залишається гра. Адже гра для дітей – це справа життя. Постійне виконання ігрових завдань сприяє, як формуванню навичок читання, так і різнобічному розвитку дитини. Гра на заняттях «Розвивальне читання» за методикою Л.В. Шелестової мобілізує можливості дитини, ініціативу, вчить спілкуватися.

Рекомендовано:

1. При роботі з дітьми слід враховувати рівень мовного розвитку дитини і мовні здібності, індивідуальні особливості кожної дитини, її фізичний та психічний стан, уподобання, інтереси, бажання.

2. Залежно від індивідуальних особливостей дітей потрібно дуже коректно визначати обсяг та враховувати ступінь складності завдань.

3. Перші заняття мають тривати не більше ніж 10 хвилин, тому, що на початковому етапі дитина важко концентрує увагу на навчальному процесі. Згодом їх тривалість можна збільшити до 20-30 хвилин. Проводити заняття двічі на тиждень.

4. Дорослим потрібно під час занять створювати доброзичливу атмосферу, викликати позитивні емоції та інтерес до читання.

5. Заняття, які проводяться за методикою Л.В. Шелестової «Розвивальне читання» повинні бути побудовані на грі, казках, пригодах. Це дасть дітям можливість самореалізуватись. Вихователі повинні намагатися щоб кожне заняття закінчувалось на позитивних емоціях, використовуючи різні сюрпризні моменти, нагороди.

6. Паралельно з проведенням занять, педагог повинен займатися дітьми індивідуально.

7. Під час навчання читання також звертаємо увагу на розвиток кисті руки і дрібних м'язів пальців, на формування просторових уявлень (зліва, справа, внизу, зверху).

Для цього можна дітям давати такі завдання: виклади з намистинок, гудзиків, ниток, природного матеріалу літеру, склад, слово; обведення та розфарбовування контурних малюнків, малювання, вирізання, конструювання, ліплення тощо.

Враховуючи характерні особливості кожного періоду дитинства, вивчаючи кожну літеру, бажано пройти повні етапи роботи.

Етапи:

I. Ознайомити дітей із літерами, що позначають голосні звуки, для вивчення кожної літери пропонується декілька завдань:

Знайомство з буквою;

Визначення місця звука в слові;

Знаходження букви у складах і словах.

II. Ознайомлення малят із літерами, що позначають приголосні звуки, та читання відкритих складів.

Для дошкільнят важливим є запам'ятовування звуків, а не літер.

Вивчаючи кожну літеру пропонуються завдання:

Знаходження її серед уже відомих букв.

Пригадати слова, в яких певний звук знаходиться на початку, в середині, в кінці слова.

Знайти і прочитати склади, що утворюються за допомогою цієї літери, звертаючи увагу дитини на особливості їх читання. (У відкритих складах спочатку вимовляється перший, приголосний звук, а потім рот одразу розкривається для вимови голосного звука. Слід стежити, щоб не припуститися по буквеного прочитання складів).

Знайти склад з новою літерою серед інших складів.

Знайти склад з новою літерою у словах.

Скласти із раніше вивчених складів слова, змодельовати слова із нових складів.

III. Ознайомлення із закритими складами. Звертаємо увагу дитини на особливості їх прочитання: у закритих складах перший звук тягнеться (співається), а потім без паузи вимовляється другий – приголосний звук.

IV. Вивчення відкритих складів із кількома приголосними. Слід звернути увагу на цьому етапі на техніку читання таких складів: спочатку треба прочитати перший приголосний, а далі злито читати відкритий склад (к/ра, с/ла).

V. Читання слів.

VI. Поєднання слів у словосполучення, їх читання.

VII. Читання речень.

VIII. Читання текстів.

Виконуючи ці методичні рекомендації можна уникнути багатьох труднощів підготовки дошкільника до шкільного навчання.

Важливою умовою навчання дітей читанню є те, що необхідно цінувати в дитині особистість, а не вбачати в ній тільки об'єкт виховання.

КОНСУЛЬТАЦІЯ **«ЯКЩО ЦІКАВО, ТО Й НЕ ВАЖКО»**

Які батьки не хочуть, щоб їхня дитина була всебічно розвиненою? Більшість постає перед дилемою: якомога раніше починати навчання малюка або подарувати йому

дитинство? А дилеми, виявляється, немає. Фахівці стверджують, що здібності дитини, не виявлені своєчасно та не підтримані педагогами й батьками, із віком слабшають.

Кожна дитина має свій індивідуальний темп розвитку, свої особливості. І це не потрібно нікому доводити. Але, безумовно, існують і загальні норми: до певного віку дитина повинна навчитись сидіти, стояти, ходити, бігати, малювати, читати, писати. Ці межі встановлені для того, щоб показати нам (педагогам і батькам), коли має розвиватися та чи інша функція. Якщо в дитини щось не сформовано до певного віку, це свідчить про затримку в розвитку. Так може статися, коли дитина хвора, або з нею ніхто не займається. Але слід приділити дитині бодай трохи уваги, погратися з нею, щось розповісти, показати малюнки, почитати книжки, як вона почне дорослішати прямо на очах.

Донедавна одним із основних показників готовності малюка до навчання в школі вважали вміння читати та виконувати математичні операції з додавання та віднімання в межах від нуля до десяти. Сучасне життя змінило пріоритети, і на перше місце вийшов рівень життєвої компетентності дітей, сформованість особистісних якостей і здібностей, чуттєвої сфери та мислительних операцій. Метою освіти є не озброєння знаннями, а всебічний розвиток. Центральною фігурою освітнього процесу є дитина, основним видом діяльності якої є гра. Тому й навчання має проходити в ігровій формі, ненав'язливо, цікаво.

Чи можна таку складну операцію, як навчання читання, здійснювати в ігровій формі? Виявляється, можна.

Ефективну й цікаву методику «Розвивальне читання» пропонує нам Л. Шелестова. Її методика базується на принципі читання по складах, але водночас вона підпорядкована завданням загального розвитку дитини. Саме в ній представлено оптимальні шляхи поєднання процесів пізнавального, мовленнєвого, фізичного, соціально-морального, художньо-естетичного, емоційно-ціннісного, креативного розвитку та задоволення вікових потреб із одного боку, та навчання читання - з іншого. Методика не ставить за мету досягнення високої техніки, проте передбачається формування позитивної мотивації цієї діяльності, емоційного задоволення від процесу читання.

Практичним матеріалом до навчання дітей читання за цією методикою є розроблена автором книжка, яка водночас є і робочим зошитом, у якому дошкільнята малюють, вирізають, з'єднують лініями зображення.

Книжка містить чітку, логічно вибудовану систему ігрових завдань, виконання яких передбачає використання різних видів діяльності, тобто засвоєння азів читання відбувається в діяльності. Така система завдань дозволяє проводити заняття в ігровій формі та враховувати індивідуальні особливості кожної дитини.

Книжка є практичним посібником, за допомогою якого можна, по-перше, легко та без перевантаження навчити дитину читати, а по-друге, розвивати її логічне мислення, сенсорну сферу, дрібну моторику, комунікативні здібності, уявлення про навколишній світ, загалом формувати позитивне ставлення до процесу навчання.

Отже, підпорядковуючи навчання дитини читання меті її загального розвитку та проводячи заняття в ігровій формі, можна легко сформувати в дошкільнят позитивну мотивацію діяльності й водночас дати їм міцні знання та навички.

Тобто, якщо вашим дітям буде цікаво вчитися читати, цей процес не здаватиметься їм складним. І вам також!

ЦІКАВИНКИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ БАТЬКІВ ІЗ ДИТИНОЮ

Навчити дитину читати - завдання непросте, але дуже важливе. Необхідно обрати доступну для дитини форму навчання, бажано з ігровими завданнями.

Педагогічні працівники разом із вихованцями зраділи, отримавши друкований, барвистий, доопрацьований посібник «Вчимося читати». Ця книжка дає змогу кожній дитині в індивідуальному темпі засвоювати ази читання та самостійно виконувати різноманітні завдання, удосконалювати навички злитого читання складів, а потім і слів. Ретельно продумана структура посібника.

Особливо хочеться відмітити доцільність вивчення спочатку букв, що позначають голосні звуки (А, О, У, Е, И, І), а потім у століттями закладеному порядку української абетки літери, що позначають приголосні звуки. Використання складів у різних ігрових

завданнях і ситуаціях сприяє активному формуванню навичок злитого читання слів, швидшому усвідомленню їх змісту. Дуже корисне для розвитку уваги, мислення та дрібних м'язів рук дитини розфарбовування, вирізання та вклеювання певних елементів на сторінках посібника.

Роботу дітей із посібником вихователі організовують протягом дня в групі. Однак завжди є діти, які виявляють підвищений інтерес до навчання читання і просять тата або маму приділити цьому увагу вдома. Тому батьки часто зверталися за порадою до вихователів щодо можливостей їхньої компетентної допомоги дітям у вирішенні цієї проблеми. Так саме для цієї категорії дітей народилися друковані сторінки із цікавими завданнями, які не дублювали завдань авторської методики, але будувалися відповідно до її принципів та положень. Ми назвали їх «Сторінка корисного спілкування батьків із дітьми». Розроблені нами завдання є додатковими, вони є своєрідним доповненням до авторської системи завдань і орієнтовані на використання у домашніх умовах. Виконуючи певні завдання, малята закріплювали навички розпізнавання знайомих букв і складів, читання та друкування певних складів, а також слів, що утворюються з попередньо вивченими буквами. Після виконання вдома цих ігрових завдань, діти приносили друковані аркуші до садочка і з гордістю демонстрували вихователям та одноліткам сторінки з виконаними завданнями.

Через певний час нами було систематизовано всі друковані сторінки для корисного спілкування батьків і дітей, які ми й оформили в робочий зошит. Кожна сторінка пропонує завдання, що сприяють закріпленню знань про певну літеру, уміння читати та друкувати її, а також повторенню попередньо вивчених літер.

Корисним для дітей є друкування складів і невеликих слів у межах вивчених букв, оскільки кожен склад під час друкування потрібно прочитувати та запам'ятовувати його графічне зображення. Завдання перших сторінок спрямовані на розвиток уваги, уміння знайти певну букву серед інших, з'єднати прочитаний склад із картинкою, у назві якої є цей склад. Далі завдання ускладнюються та передбачають наявність певних навичок читання: прочитай слово та виконай звуковий аналіз, перестав склади, щоб утворилось слово, допиши пропущену літеру - віднови слово тощо.

Друга частина посібника передбачає ряд друкованих карток, які потрібно розрізати й поступово пропонувати дітям для опрацювання. Ці картки передбачають виконання завдання на закріплення навичок усвідомленого читання та розвитку мислення дітей. Завдання на картках мають різний рівень складності, дорослим потрібно добирати їх відповідно до рівня обізнаності дітей, щоб вони були цікавими та приносили задоволення від якісно виконаного завдання.

Малята спочатку прочитують слова та з'єднують їх лінією-стежинкою із відповідними зображеннями, потім завдання ускладнюється: необхідно підібрати відповідне до прочитаного інше слово з поданого ряду, знайти «зайве» у колонці чи в ряду слово тощо.

У результаті роботи з посібником Л. Шелестової «Вчимося читати» та додаткових занять за сторінками робочого зошита більшість дітей демонструє високий і достатній рівень засвоєння навичок читання.

Поради педагогам

Авторська методика Л.Шелестової «Розвивальне навчання» спрямована не лише на читання, а й на розвиток уявлень про навколишній світ, навичок різних видів діяльності, логічного мислення, дрібної моторики тощо. Тому звертайте увагу на малюнки, пояснюйте значення слів, якщо вони не зрозумілі дітям, виконуйте всі завдання, чергуючи види діяльності тощо.

Виконуйте програму послідовно.

Пам'ятайте: діти повинні відчувати, що час читання проходить цікаво.

Проводьте заняття в той період, коли в дітей є бажання, тоді матеріал добре сприймається; коли у дітей добрий настрій.

Під час усього заняття зберігайте веселий настрій, який буде підбадьорювати та заохочувати дітей.

Закінчуйте заняття раніше, ніж діти самі цього захочуть.

У кінці кожного заняття обов'язково похваліть своїх дітей. Скажіть їм, як ви пишаєтесь їхніми успіхами та як дуже їх любите.

Пам'ятайте, головне – не набридати дитині.

Особливості використання методики Л.В.Шелестової у процесі навчання дітей дошкільного віку читання

Корж Т.М., методист навчально-методичного кабінету дошкільної освіти

Проблема навчання дітей дошкільного віку читання є предметом постійного обговорення серед батьків. Нагадаємо, що навчання читання дошкільнят не є обов'язковим, тому що Базовий компонент дошкільної освіти не вимагає цього. З різних об'єктивних та суб'єктивних причин дітей здебільшого навчають читати ще до вступу до школи. Відбувається це в різні способи: хтось використовує усталені методики, в результаті чого вивчення дитиною літер та навчання читання перетворюється на одноманітний тренаж; хтось шукає нові способи, аби зробити процес привабливим.

Серед різноманітних інноваційних підходів з навчання дітей читання вирізняється авторська методика Людмили Шелестової, яку ми і хочемо запропонувати батькам. В роботу з дітьми дошкільного віку вона впроваджується з 1998 року, має гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

За умови наявності у батьків бажання навчити дитини читати та розвивального посібника Л.В.Шелестової «Вчимося читати» (частина 1) вони можуть зробити це самостійно.

Мета методики: розвиток дітей (інтелектуальний, мовленнєвий, чуттєвої сфери, мотивації, дрібної моторики тощо), задоволення вікових потреб; навчання малюків читати, але не з метою підготовки до школи та набуття високої техніки цього виду діяльності, а задля позитивної мотивації, отримання задоволення від процесу діяльності, прищеплення любові до читання.

Основні засади:

1. Відповідність змісту завдань вимогам Базового компоненту дошкільної освіти.
2. Навчання читання по складам.
3. Проведення занять у ігровій формі.
4. Використання наочного матеріалу (малюнків, природного матеріалу, карток, іграшок, схем, різних предметів тощо).
5. Залучення малюків до різних видів діяльності (малювання, розфарбовування, вирізання, співів, танців, конструювання, виготовлення аплікацій, відшукування предметів у приміщенні, переміщення у просторі, рольового перевтілення тощо).
6. Індивідуальний підхід до кожної дитини.
7. Логічно визначений і науково обґрунтований алгоритм засвоєння дитиною літер та навчання читання складів, слів, словосполучень, речень і текстів.